

Alexandr Vondra / Rusové se ani po radaru ze střední Evropy nestáhnou

26.října 2009 redakce

Co podle Vás stálo za rozhodnutí Spojených států vypovědět smlouvy o umístění radaru v ČR?

Podle mne za tím byly tři důvody. Zaprvé prezident Obama vládne už skoro rok, klesá mu doma popularita a potřebuje nějaký výsledek. Z tohoto hlediska se Obamovi hodilo přerozdělit karty. Zadruhé se zdá, že USA pozvolna rezignují na světový leadership. Obama v září na Valném shromáždění OSN přiznal, že Američané na všechno sami nestačí, potřebují jednat v souhře s ostatními. On neruší původní systém protiraketové obrany, pokud jde o národní obranu území USA. Pouze se rozhodl odstoupit od plánovaného stacionárního „evropského pilíře“, který měl pomocí zařízení v Česku a Polsku chránit Evropu. My jsme nabízeli místo, Američané to měli platit. Nyní Washington navrhuje jako alternativu na ochranu Evropy systém mobilní. Zatím to neřekl, ale podle mne bude chtít, aby Evropané v rámci NATO nesli náklady. A za třetí – ještě v prvních měsících letošního roku Američané říkali, že sice systém přepracují, ale radar u nás může zůstat. Pak ale přišla Obamova cesta do Prahy, pád vlády a to zřejmě přispělo k tomu, že radar odpískali také. Nenašli tu už partnery pro pořádnou diskusi.

Považujete odstoupení USA od projektu radarové základny za signál zhoršujícího se postavení České republiky ve světě?

Nedělám si iluze, že bychom byli pupkem světa nebo klíčovým hráčem světové politiky. To rozhodně ne. Ale po roce 1990 jsme byli na určitém výsluní, podařilo se nám prosadit rozšíření NATO a Washington nás bral celkem vážně. Chybělo ale jakési zhmotnělé potvrzení tohoto vztahu a zároveň záruka, že něco zůstane, až se díky problémům v jiných částech světa stane, že se z výsluní posuneme do stínu. Řeknu to trochu metaforicky. Radar jsem prosazoval především z jednoho důvodu. Máme-li Rusy v Karlových Varech (a zdůrazňuji, že nemám nic proti slušným ruským byznysmenům v našem lázeňském průmyslu) a máme-li Němce v mladoboleslavské Škodovce (a podtrhuji, že jsou tam lepšími investory, než by byl Chrysler nebo Renault), bylo by dobré mít na našem území strategické obranné zařízení USA. V našem citlivém geopolitickém posazení ve středu Evropy, mezi Ruskem a Německem, máme zájem na zvláštních vztazích s USA. Bohužel česká levice tuto potřebu buď nechápala, nebo ji rozuměla, ale dávala přednost okamžitým politickým cílům. Naše postavení se tak spíš zhoršuje.

Do jaké míry podle Vás stály za rozhodnutím USA aktivity ruských tajných služeb na našem území?

Nemyslím si, že by samy ruské služby ovlivnily toto americké rozhodnutí. Ale je podle mne evidentní, že ruské zpravodajské služby jsou v naší zemi velmi aktivní a že ovlivňovaly české veřejné mínění proti radaru. Pokud si ovšem někdo myslí, že teď se tyto služby stáhnou, je na omylu. Rusko chce uplatňovat vliv ve střední Evropě a tyto tendence poslední dobou spíš sílí. Není to prostřednictvím tankových divízi jako v minulosti, ale zájem například o strategická průmyslová a energetická odvětví je průkazný. Prostředky se mění, ale cíle zůstávají.

Američtí představitelé deklarovali umístění mobilních raket, z nichž jednou z pravděpodobných lokalit je i Česká republika. Považujete tuto alternativu za pravděpodobnou?

Pokud vím, tak s umístěním mobilních raket v Česku zatím nepočítají. Ve hře může být například umístění velitelství nového systému. Neměli bychom se k tomu stavět zády. Ale výsledek závisí na dvou věcech. Zaprvé se musíme umět dohodnout tady doma, co vlastně chceme a Američany důrazně oslovit, dokud mají tak trochu „špatné svědomí“. A zadruhé - zatím jde jen o záměr a jak jsem už řekl, je otázkou, do jaké míry budou nový systém v NATO podporovat třeba Němci a Francouzi, pokud zjistí, že budou muset platit.

Vnímáte po americkém rozhodnutí větší hrozbu pro Českou republiku ze strany Ruska, příp. Íránu?

Bezprostředně nám nic nehrozí. Ale samo rozhodnutí znamená určité znejistění. Rusko se může cítit povzbuzeno a pokud jde o Írán, nedělám si moc iluzí.

Měla by ČR i po tomto rozhodnutí nadále udržovat nadstandardní vztahy s USA či naopak hledat spojení jinde?

Žádné rozumné alternativy ke spojení s USA v NATO a ke členství v EU nevidím. Takže jedněme dál s Američany, ale zároveň musíme mít také aktivní evropskou politiku a není moudré si proti sobě štvát celou EU kvůli Lisabonské smlouvě. Nejde jen o radar. Nobelova cena míru pro Obamu je také zvláštní zprávou. Možná se brzy dočkáme návrhu z Německa či jiné evropské země, aby Američané stáhly některé strategické jaderné zbraně ze západní Evropy. Čerstvý nositel Nobelova ocenění za mír to pak nebude moci odmítnout. A to vše se může stát v době, kdy bude v NATO vrcholit diskuse o nové strategické koncepci. Doufejme, že klíčová vazba mezi USA a EU nebude oslabena.

*Alexandr Vondra (*1961)*

- bývalý mluvčí Charty 77, jeden ze zakladatelů OF
- někdejší náměstek ministra zahraničí (1992-1997), velvyslanec v USA (1997-2001)
- a místopředseda vlády pro evropské záležitosti (2007-2009)
- senátor za Litoměřicko, Lounsko a Slánsko